

STUDII ȘI CERCETĂRI
DE
NUMISMATICĂ

SERIE NOUĂ

VOLUMUL IX-XIV
(XXI-XXVI)
2018-2023

**STUDIES AND RESEARCHES
IN
NUMISMATICS**

**ÉTUDES ET RECHERCHES
DE
NUMISMATIQUE**

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL DE ARHEOLOGIE „VASILE PÂRVAN”

STUDII ȘI CERCETĂRI
DE
NUMISMATICĂ

SERIE NOUĂ
VOLUMUL IX-XIV (XXI-XXVI)
2018-2023

EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE
BUCUREȘTI

2023

COMITETUL DE REDACȚIE

EUGEN NICOLAE, redactor responsabil
AUREL VÎLCU, redactor responsabil adjunct
MARIUS BLASKÓ, MIHAI DIMA, THEODOR ISVORANU
și EMANUEL VIOREL PETAC, membri

COLEGIUL DE REDACȚIE

RADU ARDEVAN; ANA BOLDUREANU; IONEL CÂNDEA, m.c. al Academiei Române;
GABRIEL CUSTUREA; GEORGES DEPEYROT; VIRGIL MIHAILESCU-BÎRLIBA;
CONSTANTIN C. PETOLESCU, m.c. al Academiei Române; acad. VICTOR SPINEI

RALUCA KOGĂLNICEANU, redactor

ADRIAN MIRCEA DOBRE, redactor Editura Academiei Române

OFELIA COȘMAN, tehnoredactor

Orice comandă va fi adresată la:

EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE, Calea 13 Septembrie nr. 13, sector 5, 050711,
București, România; Tel. 4021-318 8146, 4021-318 8106, Fax 4021-318 2444,

E-mail: edacad@ear.ro; periodice@ear.ro

ORION PRESS IMPEX 2000 S.R.L., P. O. Box 77-19, sector 3, București, România;

Tél./Fax: 4021-610 6765, 4021-210 6787, Tél. 0311 044 668,

E-mail: office@orionpress.ro

Adresa redacției:

Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, str. Henri Coandă nr. 11, 010667 București,
Tel./Fax 4021-212 8862, E-mail: redactie_iab@yahoo.com; aurelvilcu@yahoo.com

Sumar – Sommaire

I. STUDII ȘI CERCETĂRI – ÉTUDES ET RECHERCHES

GABRIEL MIRCEA TALMAȚCHI, Despre două depozite monetare elenistice descoperite pe litoralul pontic – About two Hellenistic monetary deposits discovered on the Pontic coast.....	7
CORINA TOMA, Baterea monedelor dacice de tip Rădulești-Hunedoara – problema clasificării emisiunilor – Minting process of Rădulești-Hunedoara Dacian type coins – typological classifications	27
MIHAI DIMA, Tezaurul de monede romane imperiale de argint descoperit la Solonceni (raionul Rezina, Republica Moldova) – Hoard of Roman imperial silver coins found at Solonceni (Rezina county, Republic of Moldova).....	61
THEODOR ISVORANU, Observații privind tezaurul monetar din epoca romană târzie descoperit la Budăi (raionul Orhei, Republica Moldova) – Some remarks on the late Roman coin hoard discovered at Budăi (Orhei district, Republic of Moldova)	75
IONUȚ BADEA, <i>Lupa Capitolina</i> – l’histoire d’un symbole monétaire / <i>Lupa Capitolina</i> – the history of a monetary symbol.....	99
RADU GABRIEL DUMITRESCU, Monede antice din colecția Colegiului Național „Carol I” din Craiova – Ancient coins from the collection of the “Carol I” National College in Craiova	127
MÁRTON GYÖNGYÖSSY, <i>Moneta nova</i> . The brief history of the unsuccessful monetary reform of Louis II in light of recent research	147
MONICA DEJAN, Un tezaur de la sfârșitul secolului XVI descoperit la Ipotești (jud. Suceava) – A coin hoard from the ending of the 16 th century discovered at Ipotești (Suceava county)	159

II. DESCOPERIRI MONETARE – DÉCOUVERTES MONÉTAIRES

GABRIEL MIRCEA TALMAȚCHI, Aspecte ale difuziunii monedelor macedonene în nord-estul Thraciei (Dobrogea) prin intermediul noilor descoperiri – Aspects of Macedonian coin diffusion in north-eastern Thrace (Dobruja) through new discoveries	165
MIHAI DIMA, Denari romani republicani și imperiali dintr-un tezaur descoperit în Dobrogea – Roman republican and imperial denarii from a hoard found in Dobruja	187
MARIUS BLASKÓ, A sixteenth century hoard from Tarasova, Rezina District, the Republic of Moldova.....	199

III. NECROLOG – NÉCROLOGIE

ANA BOLDUREANU, Raisa Tabuica	209
EUGEN NICOLAE, Slobodan Srećković	213
ABREVIERI – ABBRÉVIATIONS	221

Denari romani republicani și imperiali dintr-un tezaur descoperit în Dobrogea

Mihai DIMA*

În toamna anului 2006 am avut ocazia să studiem un lot de 119 denari romani de argint provenind din Dobrogea. Acesta are o structură apropiată de a tezaurelor din a doua jumătate a sec. I p.Chr., care sunt alcătuite în proporție foarte mare din emisiuni republicane și cuprind doar puține piese cu efigie imperială. În cazul de față este vorba despre 118 denari republicani și unul din timpul lui Vespasian¹.

Mai mult de jumătate dintre monedele republicane (64 exemplare = 54,23%) au fost bătute de către Marcus Antonius, în anii 32/31 a.Chr., pentru plata trupelor. Celelalte se eșalonează de la mijlocul sec. al II-lea a.Chr. (anul 145 a.Chr.), până în anul 42 a.Chr., grupându-se în deceniile al nouălea (20 exemplare) și al cincilea (14 exemplare) ale sec. I a.Chr. În câteva situații întâlnim două (nr. 28-29, 30-31, 37-38, 49-50), trei (nr. 6-8, 24-26, 39-41) sau chiar patru (nr. 15-18, 20-23, 44-47) piese de la același magistrat, uneori de tipuri diferite, chiar dacă au fost emise în același an. Un exemplar incus a fost identificat pe baza tipului de avers (nr. 8), iar pentru două monede nu a putut fi precizat magistratul emitent din cauza gradului avansat de uzură (nr. 53-54). De altfel, marea majoritate a pieselor sunt uzate și foarte uzate.

Emisiunile republicane timpurii au fost bătute, aproape toate, la Roma. Numai un exemplar provine dintr-o monetărie care a lucrat în nordul Italiei, în anii 82-81 a.Chr. Cele târzii au fost emise de un atelier mobil, care l-a însoțit pe Marcus Antonius.

Multe dintre monedele republicane prezintă „contramărci”, sub forma unor litere, monograme sau simboluri. În unele cazuri, acestea sunt slab vizibile sau incomplete, din cauza uzurii și/sau a suprapunerii lor peste anumite detalii ale reliefului, fiind dificil de identificat. Înregistrăm și exemplare marcate cu grafitti.

Cea mai recentă monedă, singura imperială, este de la Vespasian și a fost emisă la Roma, în anii 72-73. Spre deosebire de celelalte piese, aceasta este foarte puțin uzată, dovadă a faptului că a fost tezurizată la scurtă vreme după ce a fost pusă în circulație.

Nu avem dubii în ceea ce privește proveniența monedelor dintr-un tezaur dobrogean, dar nu putem exclude posibilitatea ca acestea să reprezinte doar un lot dispersat dintr-un depozit monetar cunoscut și nu neapărat o descoperire nouă.

În aceeași perioadă cu piesele în discuție, a intrat în atenția specialiștilor tezaurul de la Costinești, jud. Constanța, alcătuit, de asemenea, din denari republicani și imperiali². Acesta ar fi fost descoperit

---

* Banca Națională a României; Mihai.Dima@bnro.ro

¹ Monedele au fost oferite spre achiziție Băncii Naționale a României împreună cu alte piese de proveniență dobrogeană. Acestea au constituit subiectul unei comunicări prezentate la Sesiunea științifică „Pontica”, în anul 2007, și au fost menționate succint în literatura de specialitate; G. Custurea, G. Talmațchi, *Repertoriul tezaurelor monetare din Dobrogea*, Constanța, 2011, p. 395, nr. 186/XIII.

² G. Talmațchi, *Five Roman Republican and Early Imperial coin hoards found in Dobrudja*, în G. Custurea, M. Dima, G. Talmațchi, Ana-Maria Velter, *Coin hoards of Dobrudja*, Constanța, 2007, p. 75-81.

în anul 2006 și cuprindea 57 de monede, eșalonate între anii 149 a.Chr. și 77-78 p.Chr. Spre deosebire de cel care face obiectul acestui articol, tezaurul de la Costinești conține denari „pentru legiuni”, de la Marcus Antonius, într-o proporție mult mai mică (5 exemplare = 8,77%) și pare să aparțină unui orizont mai târziu, din care fac parte depozitele monetare de la Belica, reg. Silistra³, Adamclisi, jud. Constanța⁴ și Tulcea, jud. Tulcea⁵.

Un alt tezaur format din denari republicani și imperiali, recuperat în mare parte la începutul anilor 2000 este cel de la Rachelu, com. Luncavița, jud. Tulcea⁶. Acesta a ieșit la lumină în trei etape, ultimele două loturi, alcătuite din 31, respectiv 45 de monede, fiind descoperite în anii 2003 și 2004. Tezaurul de la Rachelu, care se încheie cu un denar de la Nero, emis imediat după reformă, cuprinde denari „pentru legiuni” într-o proporție mai mare decât cel de la Costinești (17 exemplare = 20,73%)⁷, dar mult mai mică decât cel publicat acum.

Având în vedere numărul mic de monede imperiale aflate în tezaurele din al treilea sfert al sec. I p.Chr., este foarte probabil ca unele dintre depozitele monetare încheiate cu denari emiși de Marcus Antonius înaintea bătăliei de la Actium și recuperate parțial, să fie, de fapt, mult mai târzii. Un astfel de tezaur a fost descoperit, în anul 2003, la Tuzla, jud. Constanța⁸. Lotul cunoscut cuprinde 5 denari republicani mai timpurii (25%) și 15 denari de la Marcus Antonius (75%), toți foarte uzați, și reprezintă ceea ce a rămas în posesia descoperitorului după ce a vândut exemplarele mai bine păstrate. Întrucât ar fi fost alcătuit inițial din circa 60 de monede⁹, nici acesta nu pare a avea legătură cu cel prezentat acum.

Pe teritoriul României au fost descoperite mai multe depozite monetare încheiate în primii ani de domnie a lui Vespasian, dar numai unul dintre acestea provine din Dobrogea (Casicea, com. General Scărișoreanu, jud. Constanța¹⁰). Tezaurele de la Bozieni (jud. Neamț)¹¹, Covasna (jud. Covasna)¹², Poiana 1950 (jud. Galați)¹³, Bujoru (jud. Dolj)¹⁴ și Diaconi (astăzi Vișina, com. Nicorești, jud. Galați)¹⁵, precum

³ C. Moisil, *Creșterea colecțiilor Cabinetului numismatic*, în *Biblioteca Academiei Române. Creșterea Colecțiilor în anii 1938-1942, Stampe, manuscrise, documente, numismatică*, București, 1944, p. 101-102.

⁴ R. Ocheșeanu, *Un tezaur de denari din vremea Flaviilor descoperit la Adamclisi*, Pontica, 21-22, 1988-1989, p. 91-97.

⁵ R. Ocheșeanu, *Un tezaur de denari romani republicani și imperiali descoperit la Aegyssus*, SCN, 12, 1997 (1998), p. 15-26.

⁶ Gh. Poenaru Bordea, R. Ocheșeanu, *Un tezaur de denari romani din secolul I p.Chr. de la Rachelu și câteva descoperiri monetare izolate din comuna Luncavița, jud. Tulcea*, BSNR, 86-87 (1992-1993), 1996, p. 77-94; G. Talmațchi, *op. cit.*, p. 54-73.

⁷ *Ibidem*, p. 54.

⁸ *Ibidem*, p. 47-54.

⁹ *Ibidem*, p. 47.

¹⁰ Gh. Papuc, *Tezaurul de denari republicani și imperiali de la Casicea (jud. Constanța)*, Pontica, 7, 1974, p. 213-217.

¹¹ Maria Chițescu, *Unele considerații pe marginea contrafacerii monedei romane în Dacia, bazate pe o recentă descoperire din Moldova*, SCN, 4, 1968, p. 127-136.

¹² B. Mitrea, *Descoperiri recente și mai vechi de monede antice și bizantine în Republica Socialistă România*, SCIV, 21, 1970, 2, p. 338, nr. 30; C. Găzdac, S. Cociș, *Roman coin hoards and single coin finds from the territory of Covasna County*, Cluj-Napoca, 2021, p. 36-37, nr. 20.

¹³ B. Mitrea, *Descoperirile de monede romane din așezarea geto-dacă de la Poiana și importanța lor istorică*, SCIV, 8, 1957, 1-4, p. 166, nr. 5 și p. 171, nr. 1; Maria Chițescu, *Numismatic Aspects of the History of the Dacian State: The Roman Republican Coinage in Dacia and Geto-Dacian Coins of Roman Type*, BAR, 1981, p. 240, nr. 153; B. Mitrea, *Monedele descoperite în cetățuia geto-dacă de la Poiana*, în S. Sanie, Tamilia-Elena Marin (eds.), *Geto-dacii dintre Carpați și Nistru (secolele II a. Chr.-II p. Chr.)*, Iași, 2011, p. 603.

¹⁴ Gh. Popilian, *Notă asupra tezaurului de la Bujoru, comuna Vîrvor (jud. Dolj)*, SCN, 6, 1975, p. 213-216.

¹⁵ M. Dima, Th. Isvoranu, *Tezaurul de monede romane republicane și imperiale de la Diaconi (sec. I p.Chr.)*, în *Simpozion Chișinău 2004*, p. 67-94.

și cel de la Casicea, au în componența lor câte un singur denar de la Vespasian, a cărui pondere oscilează între 1,05% și 14,28%¹⁶.

Faptul că tezaurul publicat acum are mai multe analogii la nordul Dunării nu reprezintă un contraargument pentru proveniența lui dobrogeană. În Moldova și mai departe, peste munți, în jud. Covasna, în a doua jumătate a sec. I p.Chr., denarii republicani și imperiali timpurii pătrund în primul rând din Dobrogea, tranzitând cetatea de la Poiana¹⁷.

CATALOG

M.IVNI

1. AR; ♁ 3,32 g; 17,3×18,7 mm.
Crawford 220, Roma, anul 145 a.Chr.

C.SERVEILI M.F

2. AR; ♁ 3,41 g; 19×21 mm.
Crawford 239/1, Roma, anul 136 a.Chr.

M.METELLVS Q.F

3. AR; ↓ 3,47 g; 15,5×17 mm.
Crawford 263/1, Roma, anul 127 a.Chr.

C.CASSI

4. AR; ↓ 3,45 g; 16,9×18,3 mm.
Crawford 266/1, Roma, anul 126 a.Chr.

C.CATO

5. AR; ♁ 3,38 g; 16,3×17,9 mm.
Crawford 274/1, Roma, anul 123 a.Chr.

M.CIPI M.F

6. AR; ↓ 3,55 g; 16×16,6 mm.
7. AR; ⚡ 3,16 g; 16,2×16,6 mm.
Crawford 289/1, Roma, anul 115 sau 114 a.Chr.
8. AR; 3,58 g; 15,6×16,3 mm; incusă.
Crawford 289/(1?), Roma, anul 115 sau 114 a.Chr.

AP.CL, T.MAL sau T.MANL, Q.VR

9. AR; ⚡ 3,45 g; 15,9×16,8 mm.
Crawford 299/1, Roma, anul 111 sau 110 a.Chr.

P.LAECA

10. AR; ← 3,48 g; 17,3×18,8 mm.
Crawford 301/1, Roma, anul 110 sau 109 a.Chr.

Q.LVTATI CERCO Q

11. AR; ↗ 3,46 g; 18,1×18,5 mm.
Crawford 305, Roma, anul 109 sau 108 a.Chr.

Q.THERM M.F

12. AR; ↓ 3,02 g; 17×21,6 mm; ruptă.
Crawford 319, Roma, anul 103 a.Chr.

L.IVLI L.F CAESAR

13. AR; ↓ 3,74 g; 16,2×16,5 mm.
Crawford 320, Roma, anul 103 a.Chr.

D.SILANVS L.F

14. AR; ↓ 3,40 g; 16×17,5 mm.
Crawford 337, Roma, anul 91 a.Chr.

Q.TITI

15. AR; 3,08 g; 17,1×19 mm.
Crawford 341/1, Roma, anul 90 a.Chr.
16. AR; ⚡ 3,60 g; 16,8×17,5 mm.
17. AR; ⚡ 3,38 g; 16,4×18,1 mm.
18. AR; ♁ 3,33 g; 16,9×17,3 mm.
Crawford 341/2, Roma, anul 90 a.Chr.

C.VIBIVS C.F PANSA

19. AR; ♁ 3,70 g; 16,6×17,3 mm.
Crawford 342, Roma, anul 90 a.Chr.

¹⁶ *Ibidem*, p. 71.

¹⁷ *Ibidem*, p. 76.

L.TITVRI L.F SABINVS

20. AR; ↓ 3,94 g; 15,9×17,5 mm.
 21. AR; ↑ 3,12 g; 16,3×16,6 mm.
 Crawford 344/1, Roma, anul 89 a.Chr.
 22. AR; ↙ 3,25 g; 17,3×19,4 mm.
 23. AR; ↓ 3,19 g; 16,5×19,4 mm.
 Crawford 344/3, Roma, anul 89 a.Chr.

CN.LENTVL

24. AR; ← 3,46 g; 15,5×18,4 mm.
 25. AR; ↖ 3,36 g; 16,1×18,5 mm.
 26. AR; → 3,14 g; 15,6×18,7 mm.
 Crawford 345/1, Roma, anul 88 a.Chr.

C.CENSORIN

27. AR; ↑ 3,39 g; 15,3×17,8 mm.
 Crawford 346/1, Roma, anul 88 a.Chr.

L.RVBRI DOSSENI

28. AR; ← 3,36 g; 15,4×16,8 mm.
 Crawford 348/1, Roma, anul 87 a.Chr.
 29. AR; ↑ 3,48 g; 15×15,7 mm.
 Crawford 348/3, Roma, anul 87 a.Chr.

GAR, OGVL, VER

30. AR; ↘ 3,37 g; 17,6×20,4 mm.
 31. AR; ↙ 3,23 g; 16×17,7 mm.
 Crawford 350A/2, Roma, anul 86 a.Chr.

P.CREPVS

32. AR; ↙ 3,66 g; 15,7×17,7 mm.
 Crawford 361, Roma, anul 82 a.Chr.

L.CENSOR

33. AR; ↑ 3,52 g; 15×17,6 mm.
 Crawford 363/1, Roma, anul 82 a.Chr.

C.ANNIVS T.F T.N PRO COS

34. AR; ↙ 3,39 g; 17,4×19,3 mm.
 Crawford 366, Nordul Italiei – Spania,
 anii 82/81 a.Chr.

L.RVTILI FLAC

35. AR; ↙ 3,53 g; 17,6×19 mm.
 Crawford 387/1, Roma, anul 77 a.Chr.

CN.PLANCVS AED.CVR

36. AR; ↙ 2,82 g; 17,8×18,4 mm.
 Crawford 432, Roma, anul 55 a.Chr.

Q.POMPEI RVFI

37. AR; ↗ 3,55 g; 17,6×18,1 mm.
 38. AR; ↙ 3,30 g; 16,9×17,5 mm.
 Crawford 434/2, Roma, anul 54 a.Chr.

MN.ACILIVS IIIVIR

39. AR; ↙ 3,51 g; 17,5×18,1 mm.
 40. AR; → 3,45 g; 17,9×18,7 mm.
 41. AR; ↘ 3,36 g; 16,6×17,5 mm.
 Crawford 442/1, Roma, anul 49 a.Chr.

C.VIBIVS C.F C.N PANSA

42. AR; ↓ 3,49 g; 17,4×19,3 mm.
 Crawford 449/2, Roma, anul 48 a.Chr.

ALBINVS BRVTI F

43. AR; → 3,71 g; 17,2×19,4 mm.
 Crawford 450/2, Roma, anul 48 a.Chr.

MN.CORDIVS RVFVS IIIVIR

44. AR; ↑ 3,43 g; 17,1×18,2 mm.
 45. AR; ← 2,97 g; 17,4×20,7 mm.
 Crawford 463/1, Roma, anul 46 a.Chr.
 46. AR; ↑ 3,58 g; 15,6×18,2 mm.
 47. AR; 2,65 g; 16,1×17,8 mm.
 Crawford 463/2, Roma, anul 46 a.Chr.

T.CARISIVS IIIVIR

48. AR; ↘ 2,92 g; 18,3×18,7 mm.
 Crawford 464/3, Roma, anul 46 a.Chr.

C.CONSIDIVS PAETVS

49. AR; ↑ 3,56 g; 16,6×18,9 mm.
 Crawford 465/2, Roma, anul 46 a.Chr.
 50. AR; ↙ 2,99 g; 19,3×20 mm.
 Crawford 465/3, Roma, anul 46 a.Chr.

L.AEMILIVS BVCA IIIVIR,
M.METTIVS,
P.SEPVLLIVS MACER,
C.COSSVTIVS MARIDIANVS AAAFF

51. AR; ↓ 2,90 g; 19×19,9 mm.
Crawford 480, Roma, anul 44 a.Chr.

L.LIVIENVS REGVLVS IIIVIR A.P.F.
P.CLODIVS M.F IIIVIR A.P.F.
L.MVSSIDIVS T.F LONGVS IIIVIR A.P.F.
C.V(E)IBIVS V(A)ARVS

52. AR; ⚡ 3,52 g; 17,1×17,9 mm.
Crawford 494/39, Roma, anul 42 a.Chr.

Magistrat neprecizat

53. AR; 2,87 g; 18,5×19,6 mm.
Crawford -

54. AR; 2,77 g; 16×17,2 mm.
Crawford -

ANT.AVG.IIIVIR R.P.C

55. AR; ⚡ 2,83 g; 17,5×17,9 mm.
Crawford 544/9, Monetărie în mișcare cu
M. Antonius, anii 32/31 a.Chr.

56. AR; ⚡ 2,88 g; 17,5×18,5 mm.
Crawford 544/14, Monetărie în mișcare cu
M. Antonius, anii 32/31 a.Chr.

57. AR; ⚡ 3,63 g; 16,7×19 mm.

58. AR; ⚡ 3,13 g; 17×17,7 mm.

59. AR; ⚡ 2,61 g; 17,6×17,9 mm.
Crawford 544/15, Monetărie în mișcare cu
M. Antonius, anii 32/31 a.Chr.

60. AR; ⚡ 2,72 g; 17,4×18,4 mm.

61. AR; ↓ 2,34 g; 16×17,3 mm.
Crawford 544/16, Monetărie în mișcare cu
M. Antonius, anii 32/31 a.Chr.

62. AR; ⚡ 3,01 g; 16,5×17,9 mm.
Crawford 544/19, Monetărie în mișcare cu
M. Antonius, anii 32/31 a.Chr.

63. AR; ↓ 3,33 g; 15,3×16,2 mm.

64. AR; ⚡ 2,87 g; 16,4×17,7 mm.
Crawford 544/20, Monetărie în mișcare cu
M. Antonius, anii 32/31 a.Chr.

65. AR; ⚡ 2,92 g; 17,2×18,8 mm.
Crawford 544/21, Monetărie în mișcare cu
M. Antonius, anii 32/31 a.Chr.

66. AR; ↓ 3,20 g; 17,4×20,3 mm.
Crawford 544/23, Monetărie în mișcare cu
M. Antonius, anii 32/31 a.Chr.

67. AR; ⚡ 3,12 g; 15,3×16,6 mm.
Crawford 544/24, Monetărie în mișcare cu
M. Antonius, anii 32/31 a.Chr.

68. AR; ↑ 3,35 g; 17,5×18,5 mm.
Crawford 544/25, Monetărie în mișcare cu
M. Antonius, anii 32/31 a.Chr.

69. AR; ⚡ 3,25 g; 16,1×17,5 mm.
Crawford 544/26, Monetărie în mișcare cu
M. Antonius, anii 32/31 a.Chr.

70. AR; ↓ 3,20 g; 16,7×17,6 mm.

71. AR; ⚡ 3,11 g; 16,2×17,8 mm.

72. AR; ↓ 2,90 g; 17,3×19,1 mm.
Crawford 544/27, Monetărie în mișcare cu
M. Antonius, anii 32/31 a.Chr.

73. AR; ⚡ 3,22 g; 17×17,4 mm.
Crawford 544/30, Monetărie în mișcare cu
M. Antonius, anii 32/31 a.Chr.

74. AR; ⚡ 2,88 g; 16,2×18,1 mm.
Crawford 544/30 sau 31, Monetărie în mișcare cu
M. Antonius, anii 32/31 a.Chr.

75. AR; ⚡ 3,17 g; 17,9×19 mm.

76. AR; ↑ 2,90 g; 17,8×19,2 mm.

77. AR; 2,32 g; 15,9×18 mm.
Crawford 544/35, Monetărie în mișcare cu
M. Antonius, anii 32/31 a.Chr.

78. AR; ⚡ 2,90 g; 15,3×16,6 mm.
Crawford 544/36, Monetărie în mișcare cu
M. Antonius, anii 32/31 a.Chr.

79. AR; ↑ 3,04 g; 15,9×17,2 mm.
Crawford 544/37, Monetărie în mișcare cu
M. Antonius, anii 32/31 a.Chr.

80. AR; ⚡ 3,19 g; 15,5×17,4 mm.
Crawford 544/25-37, Monetărie în mișcare cu
M. Antonius, anii 32/31 a.Chr.

81. AR; ↓ 3,47 g; 16,5×16,9 mm.

82. AR; ⚡ 3,44 g; 16,9×18 mm.

83. AR; ↓ 3,29 g; 16,5×17,9 mm.
 84. AR; ↙ 3,21 g; 17,5×19,2 mm.
 85. AR; ↖ 3,21 g; 15,1×16,2 mm.
 86. AR; ↓ 3,18 g; 16,5×17,7 mm.
 87. AR; → 3,16 g; 16,2×18,3 mm.
 88. AR; ↘ 3,14 g; 15,2×16,7 mm.
 89. AR; ↑ 3,12 g; 15,8×17,1 mm.
 90. AR; ↑ 3,10 g; 15,4×16,7 mm.
 91. AR; ↙ 3,04 g; 16,4×16,8 mm.
 92. AR; ↘ 3,04 g; 14,8×16,5 mm.
 93. AR; ↓ 3,03 g; 17×17,5 mm.
 94. AR; ↙ 3,02 g; 16,1×16,6 mm.
 95. AR; ↘ 3,02 g; 16,1×18,4 mm.
 96. AR; ↙ 3,01 g; 16,9×18,4 mm.
 97. AR; ↘ 3,00 g; 15,5×16,8 mm.
 98. AR; ↓ 2,99 g; 17,2×18,4 mm.
 99. AR; ↘ 2,98 g; 16,2×17,4 mm.
 100. AR; ↙ 2,96 g; 16,3×17 mm.
 101. AR; ↙ 2,92 g; 16,5×18 mm.
 102. AR; 2,91 g; 16,3×17,5 mm.
 103. AR; ↑ 2,91 g; 18,3×19,1 mm.
 104. AR; ↗ 2,88 g; 15,6×16,2 mm.

105. AR; → 2,86 g; 16,7×18,2 mm.
 106. AR; ↙ 2,82 g; 16,2×17,2 mm.
 107. AR; ← 2,79 g; 17,1×17,7 mm.
 108. AR; ↖ 2,78 g; 16,9×18 mm.
 109. AR; ↙ 2,77 g; 15,6×16,1 mm.
 110. AR; ↓ 2,74 g; 15,4×16,3 mm.
 111. AR; 2,67 g; 17,2×18,5 mm.
 112. AR; ↓ 2,64 g; 15,2×17,2 mm.
 113. AR; 2,63 g; 14,6×16,9 mm.
 114. AR; ← 2,62 g; 17,2×17,5 mm.
 115. AR; ↙ 2,55 g; 16,6×18,2 mm.
 116. AR; 2,54 g; 15,2×15,5 mm.
 117. AR; ↙ 2,37 g; 16,1×17,1 mm.
 118. AR; ↙ 1,85 g; 15,6×16,7 mm.

Crawford 544 tip gen., Monetărie în mișcare cu M. Antonius, anii 32/31 a.Chr.

VESPASIAN

119. AR; ↙ 3,03 g; 17,3×18,2 mm.
 RIC, II, p. 20, nr. 43, Roma, anii 72-73.
 RIC, II/1, p. 83, nr. 357, Roma, anii 72-73.

Roman republican and imperial denarii from a hoard found in Dobruja

ABSTRACT

The author presents a batch of 119 Roman silver *denarii* found in Dobruja, in 2006 or earlier. Among them, 118 Republican *denarii* and one *denarius* of Vespasian are to be found. The earliest coin in this batch was issued in 145 B.C., and the most recent one in A.D. 72-73. Unlike the other hoards from the same period discovered in Dobruja, this one includes coins issued by Marcus Antonius in 32/31 B.C. to a much greater extent (64 specimens = 54.23%).

FIGURES CAPTION

Pl. I-V. Roman republican coins from a hoard discovered in Dobruja.

Pl. VI. Roman republican and imperial coins from a hoard discovered in Dobruja.

Pl. I. Monede romane republicane dintr-un tezaur descoperit în Dobrogea.

Pl. II. Monede romane republicane dintr-un tezaur descoperit în Dobrogea.

Pl. III. Monede romane republicane dintr-un tezaur descoperit în Dobrogea.

Pl. IV. Monede romane republicane dintr-un tezaur descoperit în Dobrogea.

Pl. V. Monede romane republicane dintr-un tezaur descoperit în Dobrogea.

Pl. VI. Monede romane republicane și imperiale dintr-un tezaur descoperit în Dobrogea.

Abrevieri

AAASH	Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae, Budapesta
ActaMN	Acta Musei Napocensis, Cluj-Napoca
AII(A)Iași	Anuarul Institutului de Istorie (și Arheologie) „A.D. Xenopol”, Iași
Amm. Marcell.	Ammianus Marcellinus, <i>Rerum gestarum libri qui supersunt</i> .
ArhMold	Arheologia Moldovei, Iași-București
BAR, I.S.	<i>British Archaeological Reports, International Series</i> , Oxford
BAR, S.S.	<i>British Archaeological Reports, Supplementary Series</i> , Oxford
BSNR	Buletinul Societății Numismatice Române, București
CN	Cercetări Numismatice, București
CNA	Cronica Numismatică și Arheologică, București
CNH	L. Réthy, <i>Corpus nummorum Hungariae</i> , I-II, Budapesta, 1899-1907
Crawford	M.H. Crawford, <i>Roman Republican Coinage</i> , Cambridge, 1974
CreștCol	Creșterea Colecțiilor, Biblioteca Academiei Române, București
Dacia	Dacia. Recherches et découvertes archéologiques en Roumanie, București, I-XII (1924-1947)
Dacia, N.S.	Dacia, Revue d'Archéologie et d'Histoire Ancienne, Nouvelle Série, București (1957-)
DOP	Dumbarton Oaks Papers, Washington
DRH	<i>Documenta Romaniae Historica</i> , București
Huszár	Lajos Huszár, <i>Münzkatalog Ungarn von 1000 bis heute</i> , Budapesta, 1979
IAB	Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București
JNG	Jahrbuch für Numismatik und Geldgeschichte, München
LRBC	<i>Late Roman Bronze Coinage A.D. 324-498</i> , Londra, 1965: I – P.V. Hill, J.P.C. Kent, <i>The Bronze Coinage of the House of Constantine A.D. 324-346</i> ; II – R.A.G. Carson, J.P.C. Kent, <i>Bronze Roman Imperial Coinage of the Later Empire A.D. 346-498</i>
Martin	F. Martin, <i>Kolonialprägungen aus Moesia Superior und Dacia</i> , Bonn, 1992
MCA	Materiale și Cercetări Arheologice, București
MINAC	Muzeul de Istorie Națională și Arheologie, Constanța
NC	Numismatic Chronicle, Londra
NK	Numizmatikai Közlöny, Budapesta
Pick	B. Pick, <i>Din antiken Münzen von Dacien und Moesien</i> , I, 1, Berlin, 1898
Pick-Regling	B. Pick, K. Regling, <i>Din antiken Münzen von Dacien und Moesien</i> , I, 2, Berlin, 1910
Pohl	Artúr Pohl, <i>Münzzeichen und Meisterzeichen auf ungarischen Münzen des Mittelalters, 1300-1540</i> , Graz-Budapesta, 1982
Preda	C. Preda, <i>Monedele geto-dacilor</i> , București, 1973
Recueil	W.H. Waddington, E. Babelon, Th. Reinach, <i>Recueil général des monnaies grecques d'Asie Mineure</i> , I-IV, Paris, 1904-1912
RIC, I	H. Mattingly, E.A. Sydenham, <i>The Roman Imperial Coinage</i> , I, <i>Augustus to Vitellius</i> , Londra, 1923
RIC, I ²	C.H.V. Sutherland, <i>The Roman Imperial Coinage</i> , I, ediție revăzută, Londra, 1984

RIC, II	H. Mattingly, E.A. Sydenham, <i>The Roman Imperial Coinage</i> , II, <i>Vespasian to Hadrian</i> , Londra, 1926
RIC, III	H. Mattingly, E.A. Sydenham, <i>The Roman Imperial Coinage</i> , III, <i>Antoninus Pius to Commodus</i> , Londra, 1930
RIC, IV, 1	H. Mattingly, E.A. Sydenham, <i>The Roman Imperial Coinage</i> , IV, 1, <i>Pertinax to Geta</i> , Londra, 1968
RIC, V, 2	P.H. Webb, <i>The Roman Imperial Coinage</i> , V, 2, Londra, 1933 (reimprimat 1968)
RIC, VI	C.H.V. Sutherland, <i>The Roman Imperial Coinage</i> , VI, <i>From Diocletian's reform (A.D. 294) to the death of Maximinus (A.D. 313)</i> , Londra, 1967
RIC, VII	P.M. Bruun, <i>The Roman Imperial Coinage</i> , VII, <i>Constantine and Licinius A.D. 313-337</i> , Londra, 1966
RIC, VIII	J.P.C. Kent, <i>The Roman Imperial Coinage</i> , VIII, <i>The Family of Constantine I A.D. 337-364</i> , Londra, 1981
RIC, IX	J.W.E. Pearce, <i>The Roman Imperial Coinage</i> , IX, <i>Valentinian I-Theodosius I</i> , Londra, 1933 (reimprimat 1968)
RIC, X	J.P.C. Kent, <i>The Roman Imperial Coinage</i> , X, <i>The Divided Empire and the Fall of the Western Parts A.D. 395-491</i> , Londra, 1994
RPC	Roman Provincial Coinage
SCIV(A)	Studii și Cercetări de Istorie Veche (și Arheologie), București
SCN	Studii și Cercetări de Numismatică, București
Simpozion Chișinău 2000	<i>Simpozion de Numismatică dedicat împlinirii a patru secole de la prima Unire a românilor sub Mihai Voievod Viteazul, Chișinău, 28-30 mai 2000, Comunicări, studii și note</i> , București, 2001
Simpozion Chișinău 2001	<i>Simpozion de Numismatică organizat în memoria martirilor căzuți la Valea Albă, la împlinirea a 525 de ani (1476-2001), Chișinău, 13-15 mai 2001, Comunicări, studii și note</i> , București, 2002
Simpozion Chișinău 2002	<i>Simpozion de Numismatică dedicat împlinirii a 125 de ani de la Proclamarea Independenței României, Chișinău, 24-26 septembrie 2002, Comunicări, studii și note</i> , București, 2003
Simpozion Chișinău 2003	<i>Simpozion de Numismatică dedicat Centenarului Societății Numismatice Române (1902-2003), Chișinău, 26-28 noiembrie 2003, Comunicări, studii și note</i> , București, 2005
Simpozion Chișinău 2004	<i>Simpozion de Numismatică, organizat cu ocazia comemorării sfântului Ștefan cel Mare, domn al Moldovei (1504-2004), Chișinău, 29 septembrie-2 octombrie 2004, Comunicări, studii și note</i> , București, 2007
SMMIM	Studii și Materiale de Muzeografie și Istorie Militară, București
TNDBülten	Türk Nüsmistik Derneği, Bülten, İstanbul
Varbanov	I. Varbanov, <i>Greek imperial coins</i> , I, <i>Dacia, Moesia Superior, Moesia Inferior</i> , Burgas, 2005
Weiser	W. Weiser, <i>Katalog der Bithynischen Münzen der Sammlung des Instituts für Altertumskunde der Universität zu Köln</i> , I, 1983